

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **V. C.**, zastoupené Mgr. Hedou Wichovou, advokátkou, se sídlem Hrudičkova 2099/32, Praha 4 – Chodov, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 12. 2013, č. j. X1, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 26. 2. 2015, č. j. 58 Ad 2/2014 – 56,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobkyně brojí proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci (dále „krajský soud“), ze dne 26. 2. 2015, č. j. 58 Ad 2/2014 – 56 (dále „napadený rozsudek“), jímž krajský soud zamítl žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 12. 2013, č. j. X1 (dále „napadené rozhodnutí“). Napadeným rozhodnutím byly zamítnuty námitky žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 8. 2013, č. j. X, a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná podle § 29 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) s přihlédnutím k článku 15 a 16 odst. 2 Smlouvy mezi Českou republikou a Moldavskou republikou o sociálním zabezpečení č. 85/2012 Sb. m. s. (dále jen „č. 85/2012 Sb. m. s.“) přiznala žalobkyni od 1. 10. 2012 starobní důchod ve výši 2.136 Kč měsíčně. Současně bylo konstatováno, že podle vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 324/2012 se od ledna 2013 zvyšuje tento důchod na 2.168 Kč měsíčně.

Proti napadenému rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, v které namítala, že žalovaná postupovala v rozporu s platnými právními předpisy, zejména se zákonem č. 500/2004 Sb.,

správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), když nesprávně poskytnutým poučením uvedla žalobkyni v omyl. Žalobkyně opakovaně od roku 2003 navštěvovala pracoviště Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) Liberec, aby zde sepsala žádost o starobní důchod. Zaměstnankyně tohoto pracoviště žalobkyni pravidelně mylně informovaly, že jako státní příslušník Moldavské republiky nemá nárok na vyplácení důchodu v České republice, neboť podle právních předpisů České republiky nesplnila potřebnou dobu pojištění, a s Moldávií, jako nástupnickým státem Sovětského svazu, je bezesmluvní vztah, a tudíž písemné podání žádosti o starobní důchod nemá smysl. Postupem OSSZ Liberec byl porušen § 4 správního řádu, zejména povinnost přiměřeně poučit žalobkyni o právech a povinnostech vyplývajících z právních předpisů týkajících se konkrétního procesního úkonu, když bylo zjevné, že takové poučení je ve vztahu k osobním poměrům žalobkyně zjevně potřebné. Tím, že pracovnice OSSZ Liberec opakovaně odmítaly s žalobkyní žádost o starobní důchod sepsat a vyhověly jí až dne 17. 10. 2012, nebyla žalobkyni pro výpočet starobního důchodu s ohledem na skončení platnosti Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení č. 116/1960 Sb. m. s. (dále jen „Dohoda“) započítána doba pojištění získaná na území Moldávie.

Krajský soud v odůvodnění **napadeného rozsudku** uvedl, že v daném případě není sporu o tom, že žalobkyně požádala o přiznání starobního důchodu poprvé dne 17. 10. 2012. V žádosti sama konstatovala, že nikdy před tím žádost o starobní důchod nepodala. Žalobkyně si je vědoma toho, že podala žádost o starobní důchod v době, kdy již byla ukončena platnost Dohody. Platnost této Dohody skončila ve vztahu k Moldávií dne 22. 9. 2009 (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 420/09). Dle judikatury Nejvyššího správního soudu (srov. zejména rozsudek ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 6 Ads 40/2013, publikovaný pod č. 1032/2007 Sb. NSS) lze Dohodu ohledně posouzení podmínek pro nárok a výši starobního důchodu aplikovat jen v případě, že je jí Česká republika vázána vůči nástupnickému státu Sovětského svazu v době, kdy je podána žádost o tento důchod. Získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného věku se musí posuzovat podle právního stavu, který tu je v době podání žádosti o starobní důchod, neboť správní orgán o ní nemůže rozhodovat na základě již neplatných právních předpisů, pokud nová právní úprava nestanoví jinak. Přiznat žalobkyni starobní důchod od 26. 2. 2005 proto nelze, neboť k tomuto datu nelze přihlídnout k dobám pojištění na území Moldávie.

Žalovaná dle soudu nepochybně, když při výpočtu výše starobního důchodu žalobkyně aplikovala Smlouvu č. 85/2012 Sb. m. s., platnou od 1. 10. 2012, na jejímž podkladě mohla být žalobkyni zhodnocena doba pojištění potvrzená moldavským nositelem pojištění. Žalobkyni tak mohlo být vyhověno alespoň částečně. Žalobkyně na území České republiky získala jen 7 roků a 142 dnů pojištění a pouze z přihlídnutí k moldavské době pojištění splnila potřebnou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod. Soud neprováděl výslech pracovnic OSSZ v Liberci, neboť to považoval pro své rozhodnutí za nadbytečné. Z jakého důvodu žalobkyně podala žádost o starobní důchod až dne 17. 10. 2012 není pro projednávanou věc rozhodné. Tvrzený nesprávný postup správního orgánu v době předcházející podání žádosti o starobní důchod soud v tomto řízení přezkoumávat nemůže. Krajský soud proto neshledal žalobu důvodnou a postupem dle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“) ji zamítl.

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti napadenému rozsudku **kasační stížnost**, a to z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Stěžovatelka se žalobou domáhala zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu, že byla na svých právech zkrácena postupem správního orgánu předcházejícím vydání napadeného rozhodnutí. Stěžovatelka se v minulosti dostavovala k žalované za účelem sepsání žádosti o starobní důchod, a to opakovaně zhruba

pokračování

od okamžiku, kdy jí nárok na starobní důchod vznikl (v únoru 2005). Byla však opakovaně správním orgánem mylně informována, že sepsání žádosti je zbytečným úkonem a zbytečnou administrativní zátěží, protože dne 26. 8. 2005 skončila platnost Dohody, v důsledku čehož jí žádný nárok na starobní důchod na území České republiky nevznikl. Neplatnost Dohody byla následně překonána nálezem Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2009, ÚS 420/09 - 32, dle něhož je nutné Dohodu považovat za platnou bez přerušování až do dne 22. 9. 2009. Správní orgán měl stěžovatelku poučit o právu žádost sepsat, což prokazatelně neučinil, jinak by o tom byl pořízen protokol či jiný záznam ve spise. Opakované návštěvy stěžovatelky na OSSZ Liberec žalovaná nikdy nezpochybnila, naopak tato skutečnost vyplývá ze spisové dokumentace žalované, dále toto potvrdila žalovaná ve vyjádření k žalobě, v němž připustila i to, že žalobkyně zřejmě mohla být výše popsaným způsobem správním orgánem informována, a konečně při jednání soudu potvrdila, že se stěžovatelka na OSSZ Liberec v minulosti obracela, pouze však se žádostí o informace. Stěžovatelka postupovala na základě důvěry v odbornost úřadu a řídila se jeho nesprávnými pokyny, aniž by kdy správní orgán její žádost či návštěvu úřadu zaprotokoloval, ačkoliv tak učinit měl. Stěžovatelka nepovažuje konstatování žalované, že prověřila postup svých pracovníků a že k porušení zákona nedošlo, za dostačené zjištění skutkového stavu. Skutkový stav mohl být zjištěn pouze v případě předvolání svědků, které žalobkyně navrhla. Stěžovatelka se neshoduje se závěrem krajského soudu v tom, že mu nepřisluší přezkum postupu správního orgánu v době předcházející podání žádosti o starobní důchod, když tento postup byl nezákonný a vedl k vydání rozhodnutí, které stěžovatelku zásadním způsobem poškodil, kdy až proti tomuto rozhodnutí se mohla stěžovatelka bránit podáním správní žaloby. Z výše uvedených důvodů stěžovatelka navrhla napadený rozsudek zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaná ve **vyjádření** uvedla, že s právním názorem krajského soudu se plně ztotožňuje. Bylo pouze na vlastním rozhodnutí stěžovatelky, zda a kdy uplatní žádost o dávku důchodového pojištění s tím, že za takovou žádost lze považovat jakékoliv podání doručené žalované, bude-li z jeho obsahu takový úmysl seznatelný. Žalované ani okresním správám sociálního zabezpečení není zákonem uloženo informovat občany o změnách v oblasti důchodového pojištění. Tvrzení, že stěžovatelce bylo odmítnuto sepsání žádosti o starobní důchod, se ve světle skutkových zjištění jeví jako účelové.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že je podána osobou oprávněnou, je podána včas a je proti označenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Napadený rozsudek Nejvyšší správní soud přezkoumal v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Po přezkoumání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

Ze správního spisu vyplývá následující. Dne 17. 10. 2012 uplatnila stěžovatelka prostřednictvím OSSZ Liberec žádost o přiznání starobního důchodu od 26. 2. 2005. V žádosti je uvedeno, že stěžovatelka dosud nikdy žádost o starobní důchod nepodala, neboť OSSZ Liberec byla opakovaně informována, že s Moldávií, jakožto nástupnickým státem Sovětského svazu, je bezesmluvní vztah, a tudíž písemné podání žádosti nemá smysl a šlo by jen o administrativní zátěž. Dále je v žádosti poznámkou pracovnice OSSZ uvedeno, že je pravděpodobné, že stěžovatelka byla v době vzniku nároku na její starobní důvod

informována tak, jak popisuje. Ze správního spisu tak vyplývá, že stěžovatelka až do data 17. 10. 2012 žádost o starobní důchod nepodala.

V kasační stížnosti stěžovatelka tvrdí, že se v minulosti dostavovala k žalované za účelem sepsání žádosti o starobní důchod, byla však opakovaně správním orgánem mylně informována, že sepsání žádosti je zbytečným úkonem. Stěžovatelka má za to, že správní orgán měl stěžovatelku poučit o právu žádost sepsat, což prokazatelně neučinil. Podle stěžovatelky byl postup správního orgánu v době předcházející podání žádosti o starobní důvod nezákonný a vedl k vydání rozhodnutí, které stěžovatelku zásadním způsobem poškodilo, kdy až proti tomuto rozhodnutí se mohla stěžovatelka bránit podáním správní žaloby.

Podle § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provedení sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“) „*(ř)ízení o přiznání dávky důchodového pojištění se zabývá na základě písemné žádosti. Za den uplatnění nároku na tuto dávku se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušný orgán se žádostí o její přiznání.*“ Podle § 82 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. „*(ž)ádosti o přiznání dávky důchodového pojištění sepsává s občany okresní správa sociálního zabezpečení příslušná podle § 7 písm. b) téhož zákona na předepsaných tiskopisech.*“ Podle § 83 odst. 1 věty první zákona č. 582/1991 Sb. „*(o)kresní správa sociálního zabezpečení je povinna sepsat žádost o dávku důchodového pojištění; nesmí odmítnout sepsání žádosti, a to i když má za to, že občan nespĺňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena potřebnými doklady.*“

Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka žalobou brojila proti správnímu rozhodnutí ve věci starobního důchodu vydaného na základě žádosti ze dne 17. 10. 2012. V kasační stížnosti nerozporovala ani stanovení výše starobního důchodu, ani použití smlouvy č. 85/2012 Sb. m. s. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu má žalobce povinnost uvést žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Bez návrhu žalobce pak musí soud podle § 76 odst. 2 s. ř. s. přihlídnout toliko k takovým vadám napadeného rozhodnutí, které vyvolávají jeho nicotnost. Žalobce má plnou odpovědnost za vymezení rámce soudního přezkumu. Pokud stěžovatelka v nyní posuzovaném případě namítá pouze postup žalované, který předcházel podání žádosti dne 17. 10. 2012, Nejvyšší správní soud se musí ztotožnit s krajským soudem v závěru, že tvrzený nesprávný postup žalované v době předcházející podání žádosti o starobní důchod soud v tomto řízení přezkoumávat nemůže. Jak plyne z výše citované právní úpravy, OSSZ nemůže sepsání žádosti o starobní důchod odmítnout, byť by i byla přesvědčena o její nedůvodnosti. Soud však v nynějším řízení přezkoumává napadené rozhodnutí a správní řízení, zahájené na základě žádosti ze dne 17. 10. 2012, nemůže tak nyní posuzovat správnost poskytnutých informací v průběhu opakovaných návštěv stěžovatelky u OSSZ, případně postup žalované, který předcházel zahájení řízení o starobní důchod.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že správní orgán ji měl poučit o právu žádost sepsat, tuto námitku uplatnila již v žalobě, kdy odkazovala na § 4 správního řádu. Podle § 4 odst. 2 správního řádu správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 8. 2008, č. j. 6 Ads 57/2007 - 42 (všechna zde citovaná judikatura dostupná na www.nssoud.cz), uvedl, že „*(ž)alovaná jakožto výkonný orgán státní správy na úseku sociálního zabezpečení má na základě § 4 odst. 2 správního řádu ve vztahu k žadatelům o dávky sociálního pojištění poučovací povinnost, jež je projevem ústavně zakotveného práva na právní pomoc, podle kterého má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Poučovací povinnost správního orgánu znamená především povinnost poskytnout dotčeným osobám poučení o právech a povinnostech vyplývajících*

pokračování

z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost týkající se otázek hmotného práva má své místo právě v řízeních, jejichž předmětem jsou sociální dávky (dávky důchodového pojištění), a to za předpokladu dodržení zásady rovnosti účastníků řízení a nestranného přístupu k nim.“ Nedostatečné poučení tak v tomto citovaném rozhodnutí představovalo podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, jednalo se ale o případ, kdy k nesprávnému poučení došlo v průběhu správního řízení. V nyní posuzované věci k žádnému zahájení řízení nedošlo, a stěžovatelka měla plné právo trvat na sepsání žádosti o starobní důchod, což však, jak je nesporné, učinila až v roce 2012. Nejvyšší správní soud znovu připomíná, že stěžovatelka vztahuje námitku nepoučení ze strany správního orgánu k opakovaným návštěvám OSSZ, které předcházely řízení zahájenému v roce 2012, a postup žalované v průběhu těchto návštěv nespadá do rozsahu přezkumu napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud neshledal z výše uvedených důvodů kasační stížnost důvodnou. S posouzením a postupem krajského soudu se Nejvyšší správní soud ztotožnil, a proto kasační stížnost stěžovatelky ve smyslu § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které jí vznikly. Žalovanému správnímu orgánu nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. prosince 2015

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu